

Bakonynána, Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény (K-06) természeti emlék – összefoglaló

A Gaja-patak itteni szurdokáról és vízeséséről elhíresült település, Bakonynána déli végétől a Tésre vezető aszfaltúton, a K+ turistajelzésen kell elindulni, ha ezt a jól kiépített földtani bemutatóhelyet akarjuk felkeresni. Gépkocsival vagy kerékpárral is megközelíthető a jó minőségű erdei úton.

A védett alapszelvény jelentőségét az adja, hogy két, a középső-kréta idején képződött formáció határát tárja fel közel 10 méter vastagságban. A mintegy 50 méter hosszán tanulmányozható, kissé dőlt rétegsor jobb oldalán a **Zirci Mészke Formáció Mesterhajagi Tagozatának** gumós szerkezetű, vastag padjai húzódnak, benne mészvázú egysejtűekkel (*orbitolina*-félék), puhatestű átmetszetekkel és gyakran féreg-lakócsövekkel. Ennek a kemény felszínére – amit a nagy réteglapok mutatnak – települ a formáció legfelső részét képező, szürke, mész- és enyhén kvarchomokos, bioklasztos¹ **Gajavölgyi Mészke Tagozat**. A több deciméter vastagságú, keresztarétegzett mészkőpadok az egykori tenger erős áramlataira utalnak. E sekélytengeri kőzetek belseje a benne lévő *glaukonit* nevű ásvány miatt néhol zöldes árnyalatú.

Fölöttük már a középső-kréta üledékciklus legfiatalabb tagja, a **Pénzeskúti Márga Formáció** legalsó rétegei következnek. Ez összességében általában mikro- és makrofaunában gazdag, szürke színű, anyagát tekintve többnyire finomszemcsés-homokos, uralkodóan dolomitos márga. A márga keletkezése idején már valamivel mélyebbé és nyíltabbá vált a tenger, a mészsizaphoz agyag is keveredett az ülepedéskor. A két formáció közti üledékhézag szintén víz alatti erózióra utal.

A *pénzeskúti márga* legalsó rétegét a **Zsidóhegyi Márga Tagozat** félméternyi vastagságú, glaukonitos **nánai rétegtagja** alkotja. Jellemzője a gazdag ősmaradványtartalom; főleg ammoniteszek és kistermetű tengeri sünök gyakran töredékes példányait a hajdani tengeráramlatok mosták össze. Az ekkortájt élt ammoniteszek között egészen fura, többé-kevésbé kicsavarodott vázú lábasfejűek is voltak. Ezek szokatlan formájáról, valamint az egykori szárazföldek és tengerek eloszlásáról a feltárás mellé állított ismertető tábla tájékoztat, a megfáradt látogatót pedig a szomszédos erdei pihenő várja.

¹ áthalmazott szerves vázak és váztöredékek